

'De olifant in de Kamer'

Jaarplan 2021 vereniging Noorden Duurzaam

Concept 12-2-2021, goed te keuren in de ALV van 18-2-2021.

Profiel

Noorden Duurzaam is een regionale vereniging voor duurzame ontwikkeling, opgericht in 2013, actief op het grensvlak van duurzaamheid en democratie met o.a. ledenbijeenkomsten, workshops, onderzoek, conceptontwikkeling, projectbegeleiding, dienstverlening. Ca. 100 leden, waaronder particulieren, ZZP, MKB, onderwijs, zorg en overheden. LinkedIn-groep met ruim 500 volgers. Bestuur van vijf leden, RvT van drie. Actief deelnemer aan de PTRN-tafel van het landelijke programma DuurzaamDoor. Contacten en samenwerking met vier universiteiten, drie hogescholen, vier provincies en vele gemeenten.

Visie

We beginnen dit jaarplan met een visie op duurzaamheid en democratie: wat is er aan de hand en waar moet het naar toe. Het bestuur van Noorden Duurzaam werkt aan een essay waarin deze vragen uitgebreider aan de orde komen. Dat is opvraagbaar via info@noordenduurzaam.nl.

Duurzame ontwikkeling. Duurzame ontwikkeling staat hoog op de agenda, ondanks corona. De **SDG's** van de VN beginnen het grote publiek te bereiken en zijn inmiddels ook in het onderwijs op grote schaal zichtbaar. De VS zijn terug in het Parijsakkoord. Automobielfabrikanten kondigen het einde van de verbrandingsmotor aan. Er komt statiegeld op blikjes en kleine plastic flessen. Er ontstaan burgermeetnetten. Allemaal goede dingen, maar het tempo zal nog een orde van grootte verder omhoog moeten. Want de lijst van **urgenties** is lang en groeit gestaag. 2020 was het warmste jaar ooit en de ijskap van Groenland is niet meer te redden. Het uitsterven van soorten neemt toe. Biolandbouw groeit maar is klein in Nederland. De bodemkwaliteit holt achteruit. De industrie klaagt dat dat vergroening stagneert door subsidieregels. De energietransitie vordert maar Nederland loopt achter en de weerstand groeit. En dan hebben we nog de stikstofcrisis, de plastic soep, de oprakende grondstoffen en de circulaire economie die in tien jaar tijd vrijwel niet verder is gekomen. En de opmars van exoten en eikenprocessierupsen en de neergang van de bijen. En tenslotte de olifant in de kamer: overbevolking. Achteroverleunen is er dus niet bij, willen we niet binnen enkele generaties in een onleefbare wereld zitten.

Nieuwe democratie. Het buzzword in nieuwe democratie in 2020 was '**burgerberaad**', een concept dat door de Vlaamse cultuurhistoricus David van Reybrouck populair is gemaakt en waar onder ander de Franse president Macron mee experimenteert. Na talrijke experimenten met loting, burgertoppen, referenda en vervolgens het rapport van de staatscommissie parlementair stelsel (2018) is dit een belangrijke denkrichting in vele gemeenten en wellicht de meest fundamentele vernieuwing van dit moment. Toch gaat ook een burgerberaad niet ver genoeg, omdat het niks doet aan een *andere* olifant in een *andere* kamer: **zetelconcurrentie**. Dit systeem dwingt parlementariërs om kiezers te verleiden met mooie dingen voor het hier en nu, en ze niet te veel offers te vragen voor elders en later. Deze marktwerking tussen partijen produceert vooruitgang zolang alleen het hier en nu telt. Maar die tijd is geweest: in de geglobaliseerde 21e eeuw waarin klimaatverandering de toekomst bedreigt is zetelconcurrentie een rem op transitie.

Functionele democratie. Als zetelconcurrentie in de politiek een hoofdoorzaak is van transitietraagheid dan is aandringen op duurzamer verkiezingsprogramma's *binnen* dat systeem nooit voldoende. We zullen ook moeten omzien naar vormen van democratie die *niet* op zetelconcurrentie gebaseerd. Als aanvulling en niet als vervanging, want er blijven interne verdeelvraagstukken waarvoor het concurrentiemodel wel werkt en het vernieuwing ontstaat nu eenmaal eenvoudiger vanuit het bestaande.

Een interessante kandidaat is *functionele democratie*, het systeem van onder andere de waterschappen, de SER en de Veiligheidsraad van de VN. Bij functionele democratie is taakverdeling en samenwerking tussen maatschappelijke blokken het centrale principe (zie kader). Ook voor duurzame ontwikkeling is maatschappelijke taakverdeling en samenwerking nodig. Dat zou kunnen in een **'transitiekamer'**. Een dergelijke kamer is denkbaar op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Daarnaast zouden ook dorps/wijkraden volgens een functioneel democratische model kunnen worden ingericht.

Transitiekamers. Sinds de gebiedstafel Haren (2015-2017) is het concept van de transitiekamer doorontwikkeld. Inmiddels is er presentatiemateriaal voor wijkraden, een essay voor aansluiting bij de wetenschap, een uitgebreid draaiboek voor een rollenspel, een evaluatie van een try out hiermee, een online workshop voor kennismaken met functionele democratie, en een op maat gemaakte online vergaderomgeving voor transitiekamers en dorps/wijkraden. Een try out bij DuurzaamDoor en een praktijktest met een startende energiecoöperatie wezen uit dat het model met vijf taakvakken nieuwe dynamiek brengt: de vakken concurreren onderling niet om kiezers en spreken elkaar daardoor gemakkelijker aan op ieders taak en op gezamenlijke verantwoordelijkheid. Ze komen sneller tot samenwerking. De druk op samenwerking wordt bovendien verhoogd door de openbaarheid die belangen van buiten (omliggende wereld, toekomstige generaties) binnen brengt. De samenwerkingsdruk kan nog verder oplopen als er ook echt transitiegeld te verdelen is.

Een transitietafel zal effectiever en efficiënter kunnen functioneren als de deelnemende netwerken en tafels enige overeenkomst hebben in taal en werkwijze. Noorden Duurzaam adviseert hiertoe aan alle tafels drie kerntaken: 1) bij de leden verzamelen van duurzaamheidskwesties (knelpunten, dilemma's, problemen, obstakels, gemiste kansen), deze met hulp van een stelsysteem democratisch prioriteren en vervolgens als toplist agenderen via media en politiek, 2) met andere tafels gebiedsbrede

Minicollage functionele democratie voor duurzame ontwikkeling

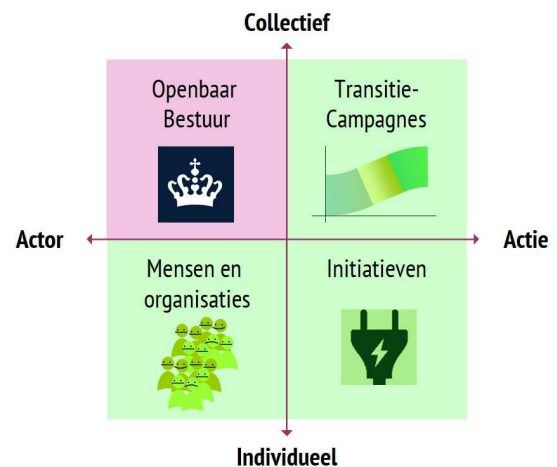
Functionele democratie is het ruim 700 jaar oude bestuursstelsel van de waterschappen in Nederland. Het is een vorm van democratie waarmee een specifieke maatschappelijke opgave of 'functie' (zoals waterbeheer) wordt geregeld. Dat werkt niet met zetelconcurrentie door politieke partijen, maar met **geborgde zetels** voor **maatschappelijke blokken**. Die blokken worden zo gekozen dat ze door **taakverdeling** en **samenwerking** de maatschappelijke opgave daadwerkelijk kunnen realiseren. De blokken mogen elkaar niet verdringen want dan stort de taakverdeling en samenwerking in. Voor waterbeheer bijvoorbeeld was in de 13e eeuw samenwerking nodig tussen drie blokken: de boeren (sloten open houden), de dorpelingen (dijken bouwen) en de stedelingen (de kosten hiervan dragen). Bij de SER hebben de werkgevers, de werknemers en de overheid vaste plekken. In de Veiligheidsraad hebben grootmachten vaste plekken en gelijk stemrecht, aangevuld met wisselplekken voor de andere erkende lidstaten. Functionele democratie is niet complexer dan andere systemen, voldoende democratisch, bewezen stabiel en vaak effectief.

De blokken moeten niet alleen een unieke en onmisbare taak hebben, hun vertegenwoordigers moeten ook in staat zijn hun achterban te mobiliseren voor die taak. In onze traditie doen we dat door democratie, we scharen ons achter democratisch gekozen leiders. Democratie binnen de deelnemende blokken is echter geen absolute voorwaarde. Meritocratie kan ook (de kroonleden in de SER worden op grond van hun expertise door de ministerraad benoemd) en zelfs autocratie kan bijdragen aan functionele democratie (sommige lidstaten van de VN).

In 2019 heeft Noorden Duurzaam voor een bijeenkomst van DuurzaamDoor een rollenspel ontworpen en begeleid voor een functioneel democratische transitiekamer (die toen 'gebiedstafel' heette). Deze kamer bestond uit vijf blokken met unieke en onmisbare taken: de **burgers** (duurzaam consumeren), de **bedrijven** (duurzaam innoveren), de **voorzieningen** (mensen inspireren, toerusten en verbinden), de **kennis** (agenderen van urgenties en doelen) en de **overheid** (regelgeving en economische prikkels). Het blok voorzieningen bestaat hierbij uit onderwijs, zorg, sport, cultuur en levensbeschouwing. Het blok kennis bestaat uit democratische netwerken van wetenschapsdisciplines zoals sociologie, economie, ecologie en klimaat. Het stemrecht werd gelijk verdeeld (20% per blok). In de blokken namen representatieve netwerken deel. Per blok was er overleg tussen die netwerken. Het rollenspel liet zien dat in deze context groepsdruk ontstaat: de blokken roepen elkaar op tot samenwerking.

transitiocampagnes starten en steunen om samen topkwesties aan te pakken en 3) cijfers verzamelen die kwesties onderbouwen en die helpen om middelen te vinden voor campagnes.

Transitiemodel. Het transitie­model van de vereniging zegt dat transitie zowel grootschalig (collectief) als kleinschalig (individueel) is en dat op beide niveaus sprake is van actoren en acties. De transitiekamer hoort in dit schema bij de grootschalige actoren, linksboven. Zo ontstaat een schema met vier kwadranten dat gebruikt kan worden als checklist. Elk van de vier hoeken kan immers effect hebben op de andere drie en dat levert al 12 werkrich­tingen op. Vanuit het individu bijvoorbeeld: neem ik initiatief, sluit ik aan bij een campagne, ga ik stemmen? Of vanuit een campagne: wat leert de politiek hiervan, hoe worden burgers en organisaties betrokken, wat hebben lopende initiatieven hieraan? We gebruiken dit model als grondpatroon voor de Tafel­atlas, die voor afzonderlijke gebieden (van nationaal tot buurt) in beeld brengt wat er in de vier kwadranten te vinden is en hoe de actoren en acties onderling verbonden zijn. Net als bij een geografische atlas worden dan witte plekken zichtbaar, en ontstaat een prikkel om daar iets aan te doen.

Missie

Sinds de oprichting in 2013 hebben we als vereniging onze missie met regelmaat bijgesteld, vanwege externe en interne ontwikkelingen en veranderende visie. Ook nu leggen we als bestuur een nieuwe tekst en uitleg van onze maatschappelijke opdracht voor aan de leden.

Het grensvlak van duurzaamheid en democratie, waar we ons bevinden als vereniging, is een **ongemakkelijke plek**. Want vanuit democratie bekeken is duurzame ontwikkeling namelijk een agendapunt als alle andere en op zich geen aanleiding tot stelselwijziging. En vanuit de SDG's bekeken is democratie slechts een van de doelgebieden, waar we bovendien niet teveel van moeten verwachten omdat de blik daar niet veel verder reikt dan de volgende verkiezingen. Komen we op dit punt met verandervoorstellen dan is van twee kanten kritiek te verwachten.

Toch willen we precies hier aan de slag, 1) omdat duurzaamheidstransitie urgent is en niet genoeg opschiet, 2) omdat we achter de stagnatie een systeemkwestie zien die om **parlementaire innovatie** vraagt, en 3) omdat zowel de duurzaamheidsbeweging als de democratische vernieuwers deze systeemkwestie niet op de agenda hebben. De hypothese van een systeemkwestie strekt heel ver, maar zolang de transitie niet op tempo komt is er reden om deze te onderzoeken. Als regionale vereniging kunnen we daaraan bijdragen. We staan immers tussen de beweging van onderop en het bestuur van bovenaf. We zijn verbonden met provincies, gemeenten, wijken en buurten, en via het programma DuurzaamDoor ook met het rijk. We hebben goede contacten met de wetenschap. Wij hebben duurzame initiatiefnemers aan boord en ook democratische vernieuwers.

We komen zodoende op de volgende nieuwe missietekst:

“De vereniging Noorden Duurzaam is een netwerk, denktank, projectbegeleider en dienstverlener voor versnelling van lokale, regionale en landelijke duurzaamheidstransitie door experimenten met functionele democratie.”

We zeggen hierin welke rollen we willen invullen, wat we willen *zijn*: een **netwerk** waar transitieprofessionals en hun doelgroepen elkaar ontmoeten, een **denktank** waar concepten gevonden

worden of ontstaan, een **projectbegeleider** die dat denkwerk naar de praktijk brengt, en een **dienstverlener** die nieuwe toepassingen van functionele democratie ondersteunt. Dit is werk van het bestuur en van de leden. Iedereen kan meedenken via (online) bijeenkomsten en meewerken aan materialen, publicaties en workshops. Iedereen kan assistentie vragen bij een eigen experiment of zelf als projectbegeleider aan de slag gaan. Iedereen kan meewerken om de tafelatlas te vullen of de zelforganisatie van maatschappelijke blokken te ondersteunen. In beginsel pro deo maar waar mogelijk met compensatie.

Met het '**lokale, regionale en landelijke**' benadrukken we dat duurzaamheidstransitie meerlagig is en dat we vanuit onze regio in contact staan met zowel de landelijke als de lokale beweging. Kennisuitwisseling en samenwerking is dus niet alleen op het regionale niveau maar ook naar de grotere en kleinere schaal.

Het label '**functionele democratie**' (zie kader) vervangt het eerdere label 'tafelnetwerken'. Dit is een omslag. In plaats van bijeenbrengen van krachten van onderop, waar de halve wereld al mee bezig is, breiden we hier ons werkveld uit naar de inrichting van de democratie. Op de gebiedstafels, waar we vanaf 2015 mee experimenteren, plakken we nu het label 'transitiekamer' om aan te geven dat een dergelijk orgaan belangrijk genoeg is om een onderdeel te kunnen zijn van het parlement. Bijvoorbeeld als nieuw model voor een dorpsraad of wijkraad, als tweede kamer van de gemeenteraad, als Tweede Kamer van Provinciale Staten of als Derde Kamer van de Staten Generaal.

Strategie

Hoe staan we ervoor? Hoe gaan we sterkte benutten om kansen te grijpen? Hoe pakken we zwakte aan, wat doen we met bedreigingen?

SWOT. In het kort: **sterk:** concept, netwerk; **zwak:** middelen, organisatie; **kans:** toenemende transitienoodzaak, regionalisering DuurzaamDoor, Groene Burgemeester, coronapandemie; **bedreiging:** onbegrip voor visie op functionele democratie, coronapandemie.

Prioriteiten. We zetten in op respectievelijk **onderzoek, netwerk, experimenten, erkenning, diensten, inkomsten, interne organisatie en ledenwerving.** *Onderzoek* is voor pionierswerk een primaire activiteit. Het versterkt het concept waarvoor we aandacht vragen. Onderzoek betreft ook ons *netwerk* en breidt dit uit. Ook de nevenfunctie van de voorzitter (groene burgemeester) kan hieraan bijdragen. In dit netwerk kunnen *experimenten* gedaan worden, met tafels, transitiekamers, campagnes, de Tafelatlas en een online café. Onderzoek, netwerk en experimenten dragen bij aan *erkenning*. De kennis die hiermee ontstaat kunnen we omzetten in *diensten* voor leden en tafels. Gesubsidieerde experimenten en betaalde diensten leveren *inkomsten*. Daarmee kunnen we de *interne organisatie* professionaliseren. Opgeteld maakt dit de vereniging aantrekkelijker voor nieuwe *leden*.

Ledennetwerk

De ledenwerving van de vereniging heeft drie doelgroepen. Ten eerste de **'transitiekoplopers'**: overheidsbestuurders, beleidsambtenaren, adviseurs, ondernemers, docenten en onderzoekers die betere samenwerking voor duurzame ontwikkeling willen organiseren in hun wijk, gemeente, provincie of regio en die daarbij buiten de bubbles van duurzaamheid en democratie willen kijken. Concepten als transitiekamers/gebiedstafels en tafelatlas helpen deze doelgroep hun impact te vergroten. Verder zijn we voor hen een kennisnetwerk, een databron en ook een sociaal netwerk. De tweede doelgroep zijn **representatieve netwerken** (tafels) van thema's, sectoren, ketens en gebieden die onderlinge samenwerking en politieke invloed zoeken voor hun bijdrage aan transitie. Bijvoorbeeld brancheorganisaties en kennisnetwerken. Lidmaatschap van Noorden Duurzaam brengt ze via o.a. de tafelatlas en gebiedstafels dicht bij het vuur en dicht bij coalitiepartners. Tenslotte **mensen en organisaties** die Noorden Duurzaam willen steunen omdat we frontliniewerk doen voor duurzame ontwikkeling. Het levert ze op: betrokkenheid bij nieuwe concepten, contacten, zichtbaarheid en praktische kennis.

Doelen. In 2021 wil de vereniging:

1. Een **ledenwerfactie** onder de drie doelgroepen, met nieuwe communicatiemiddelen die vertellen wat we als feitelijk te bieden hebben. Pas nu we een duidelijker missie en visie, meer wetenschaps- en overheidscontacten en nieuwe gereedschappen hebben kan de relatie met de drie doelgroepen opnieuw worden ingevuld. Dat is wenselijk want ten tijde van de koerswijziging in 2017 zijn de tafels van de vereniging gestopt of in ander verband verder gegaan. De nieuwe meerwaarde die we bieden is *zicht op een grotere impact via functionele democratie*. Die functionele democratie komt er niet zomaar, maar er kan op vele manieren mee geëxperimenteerd worden.
2. **Webinars** en **lezingen** door topspecialisten voor leden en niet-leden.
3. **Workshops** voor en door leden. Leden met een verhaal dat verteld moeten worden een podium geven.
4. **Intervisiesessies** voor leden. Leden met een lastige case kunnen een beroep doen op de vereniging. Noorden Duurzaam nodigt experts uit voor een intervisiesessie waarin een spiegel wordt voorgehouden en waarin een waaier van maatadviezen wordt samengesteld. Deze werkvorm is bij DuurzaamDoor mede door Noorden Duurzaam ontwikkeld als gereedschap voor transitiewerkplaatsen.
5. **Leden inschakelen bij projectbegeleiding**. De vereniging bouwt een fonds op voor ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Leden die de vereniging helpen groeien kunnen een beroep doen op dat fonds.
6. Het online **SDG-Café** doorontwikkelen en breder bekend maken. Deze ontmoetingsplek is een gezamenlijk initiatief van Noorden Duurzaam, de Groene Burgemeester en Burgerinitiatieven Groningen. Het is eind 2020 opgezet, 24/7 open, en heeft stamtafels van o.a. sedumdakspecialisten, tuininitiatieven, hoveniers en kunstenaars. Er is informatie te vinden over SDG's, klimaatadaptatie en de tafelatlas.
7. Drie **ALV's** organiseren. In februari, mei en november. De ALV's zijn online zolang dat moet of wijs is. De eerstvolgende fysieke ALV is in Drenthe (we rouleren langs de drie Noordelijke provincies).
8. Het **lidmaatschap** vereenvoudigen. Het eerder aangebrachte onderscheid tussen leden en kernleden vervalt. Ook het aspirant-lidmaatschap vervalt. De ledenadministratie verbeteren en overdraagbaar maken.

Plannen voor externe rollen

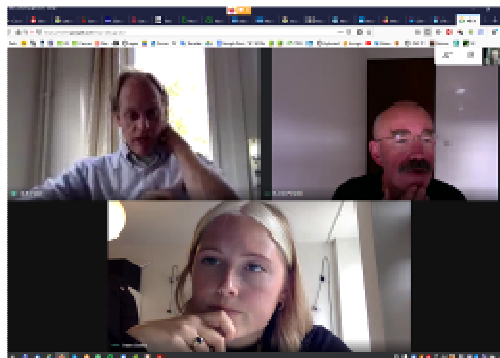
Vanaf hier vertalen we visie, missie en strategie naar de drie externe rollen van de vereniging: denktank, projectbegeleider, dienstverlener. Verderop maken we plannen voor de ondersteunende functies.

Denktank

Pionierswerk is een kerntaak van de vereniging. Een aanzienlijk deel van de tijd en de middelen wordt hier op ingezet. Waar mogelijk wordt samengewerkt met hoger onderwijs, kenniscentra, kennisnetwerken en andere pioniers. Onderzoek betreft analyse van ontwikkelingen op gebied van duurzaamheid en democratie, theorievorming, ontwikkeling van werkvormen, veldexperimenten, dienstontwikkeling, effectmeting, etc.

Doelen. In 2021 wil de vereniging:

9. Universitair onderzoekers politicologie, politieke filosofie, geschiedenis en bestuurskunde om reflectie vragen over onze theorie over de toepasbaarheid van functionele democratie voor duurzame ontwikkeling, aan de hand van een essay hierover.
10. Het prototype van de tafelatlas doorontwikkelen met onder andere werkvormkaarten, een redactiehandleiding, een redactiestatuut en een governance model. De atlas kan dan als instrument beschikbaar komen voor transitiekennisnetwerken. Uitgeefrechten kunnen worden neergelegd bij overheden en dorps- en wijkraden. Deze kunnen op hun beurt redactierechten uitgegeven aan bijvoorbeeld bureaus, vrijwilligers of kennisinstellingen.
11. Met o.a. De Coöperatieve Samenleving de combinatie van transitiekamers en gebiedscoöperaties verder onderzoeken (vervolg op eerder onderzoek).
12. Een artikel publiceren over regionale duurzame ontwikkeling en governance modellen.
13. Een regionale thematafel 'duurzaamheid en democratie' beginnen van onderzoekers en transitiprofessionals.
14. Deelnemen en bijdrage aan het vervolg op de Participatietafel Regionale Netwerken van DuurzaamDoor. Dit betreft o.a. de te vormen regionale transitiewerkplaatsen waarin overheden en maatschappelijke partners samenwerken.
15. In co-creatie met betrokkenen ontwikkelen van een functioneel democratisch overlegmodel voor duurzame gebiedsontwikkeling bij energietransitie. Een mogelijke toepassing is de dialoog rond het zonthermiepark Dorkwerd (op het Zerniketerrein in Groningen).
16. Online workshops verzorgen over functionele democratie voor duurzame ontwikkeling, onder andere tijdens de Klimaatadaptatieweek (januari 2021).
17. Open source publiceren van materialen voor functioneel democratische experimenten. Zie ook www.noordenduurzaam.nl/project/115062.
18. Bijdragen aan het geplande congres van Politiek Netwerk Drenthe met een keynote en een workshop.
19. Publiceren van een artikel in het boek 'Duurzaamheidsverhaal halen 2021', onder redactie van Arjen van Leeuwen die ook lid is van ons bestuur.
20. In samenwerking met Ecostaat BV i.o. (Drachten) ontwikkelen van thematafels die een kennisrol invullen in het concept van ecostaat voor overheidsinspecties van o.a. bedrijven, gebouwen en woningen. Naast voldoen aan regelgeving en afspraken is in dit concept aandacht voor vrijwillige extra inzet van ondernemers en gebouweigenaren en voor kansen door innovaties.

Projectbegeleiding

Noorden Duurzaam wil met nieuwe concepten voor duurzame ontwikkeling bijdragen aan concrete praktijksituaties.

Doelen. In 2021 wil de vereniging inzetten op de volgende onderwerpen en projecten:

21. Inzet op fijnmazige mobiliteit in diverse wijk in de gemeente Groningen. **Zie bijlage.**
22. In de vorm van een stageproject Sociologie een haalbaarheidsonderzoek doen naar een Groningse of regionale variant van het IPCC, als brug tussen IPCC en de lokale/regionale gemeenschap.
23. In opdracht van de provincie Overijssel en in samenwerking met bureau Synnovem (Dokkum) ontwikkelen en begeleiden van een proefproject voor asbestsanering in Deventer en Raalte, met inzet van functioneel democratische concepten.
24. Begeleiden van een proef met een gebiedstafel in de Wieringermeer.
25. Begeleiden van wijkraden bij experimenten met functionele democratie. Opstellen van projectvoorstellen hiervoor, o.a. tbv de gemeente Noordenveld en voor verdeling gelden uit precario rechten en OZB.
26. Contacten ontwikkelen voor vergelijkbare projecten in het Noorden en eventueel elders.
27. Begeleiden van de startende brancheorganisatie van burgerinitiatieven in de gemeente Groningen. Zie www.burgerinitiatievementgroningen.nl
28. In opdracht van Food Council MRA (metropoolregio Amsterdam) en LSA Bewoners voorbereiden en begeleiden van een online brainstormbijeenkomst met ca 35 deelnemers voor de oprichting van een Food Fund.
29. In samenwerking met Solidair Groningen Drenthe (Assen, www.solidairgroningendrenthe.nl) ontwikkelen van een project voor de sector levensbeschouwing (religieuze, filosofische en humanistische gemeenschappen). Het project versterkt de eigen duurzaamheidsexpertise van de sector en de samenwerking binnen sector hiervoor.
30. Nieuwe proposities schrijven voor projectbegeleiding (advies, opleiding, kwartiermaken, tafelbegeleiding), gericht op overheden en netwerken/tafels met een duurzaamheidsmissie.

Dienstverlening

Noorden Duurzaam ondersteunt overheden en netwerken met een dienstenpakket voor functionele democratie. Dat ontzorgt en professionaliseert netwerken en tafels die in een functioneel democratisch model willen samenwerken voor duurzame ontwikkeling. Dat houdt in dat ze als representanten van burgers, bedrijven, voorzieningen, kennis of overheden met elkaar willen overleggen over samenwerking in transitiecampagnes en dat ze hun achterban willen oproepen om daaraan bij te dragen. Het basispakket is kosteloos en omvat onder andere de Tafelatlas en een home page met diverse functies. Daarnaast zijn er diensten waarvoor de vereniging kosten in rekening brengt, zoals projectbegeleiding, penvoerderschap en financiële administratie. Die kosten zijn, om de drempel zo laag mogelijk te houden, draagkrachtafhankelijk en zonder vaste voet.

Doelen. In 2021 wil de vereniging inzetten op de volgende onderwerpen en projecten:

31. **Doorontwikkelen van de Tafelatlas.** De Tafelatlas brengt duurzaamheidstransitie in bestuurlijke gebieden in kaart en presenteert een toekomstbeeld waarin partijendemocratie en functionele democratie naast elkaar bestaan. De gebiedskaarten in de atlas laten in vier kwadranten zien welke actoren zich inzetten voor duurzame ontwikkeling, welke acties ze nemen en hoe die actoren en acties met elkaar in verband staan. De bovenste helft van een kaart laat grootschalige transitie zien

(representatieve netwerken, overheden, gebiedsbrede campagnes). De onderste helft is voor de kleinschalige transitie: bedrijven, non-profit, personen, samenwerkingsverbanden en hun duurzaamheidsinitiatieven. De kaarten volgen hierin het eerder beschreven transitieproces. De kaarten fungeren als telefoonboek, inspiratiebron en onderzoeksmateriaal. Leden van Noorden Duurzaam worden met een accent weergegeven. De atlas bevat een kaart van Nederland en kaarten van alle regio's, provincies, gemeenten, wijken en buurten, circa 15.000 in totaal, nu nog meerendeels leeg. De vereniging Noorden Duurzaam is eigenaar van het platform, uitgefrechten zijn beschikbaar voor overheden en dorps/wijkraden, uitgever kunnen redactierechten uitgeven aan zichzelf, aan bureaus, netwerken of vrijwilligers. Kaartredacteurs kunnen hun kaart redactioneel vullen en kunnen zelfmeldingen vrijgeven. Het inventariseren in een gebied kan ook een opdracht zijn voor studenten of voor vrijwilligers met een participatiebaan of basisbaan. Zo kan een omvangrijke beeldcollectie ontstaan die transitie versnelt en tegelijk bijdraagt aan nieuwe democratie. De landelijke schaal betekent mogelijkheden voor andere regionale netwerken en voor initiatiefnemers tot op buurtniveau, en is nodig om middelen te vinden voor doorontwikkeling. Technisch blijft de atlas vooralsnog nog een prototype.¹

32. **Doorontwikkelen van webtools voor netwerken en tafels.** Een netwerk kan zich via de tafelatlas presenteren met een home page, een manifest, overzichten van kwesties, campagnes en indicatoren, een ledenlijst, een stelsysteem, een mailsysteem, een vraag/antwoordpagina tbv speeddates, etc. De functies zijn deels experimenteel.
33. In opdracht van het SeniorenPlatform Vinkhuizen ontwikkelen van een nieuwe werkwijze en bijbehorende faciliteiten op noordenduurzaam.nl voor **ledenvererving en -administratie**, onder andere gericht op relaties met bestaande netwerken en op formieren van contactgroepen.
34. In samenwerking met Burgerinitiatieven Groningen bijeenbrengen van een netwerk van **subsidieadviseurs/fondswervers** die netwerken en burgerinitiatieven kunnen ondersteunen.
35. Nieuwe **proposities** schrijven voor de kosteloze diensten en de betaalde dienstverlening (administratie, subsidieadvies, penvoerderschap).

¹ <https://www.noordenduurzaam.nl/tafelatlas>

Plannen voor ondersteunende functies

Na onze externe rollen komen de ondersteunende functies aan bod: **communicatie, interne organisatie, financieel.**

Communicatie

De communicatie van de vereniging moet beter. Sinds 2017 is veel energie besteed aan de basis: conceptontwikkeling, contacten met de wetenschap, landelijke samenwerking, debat en experimenten. Dat heeft concepten en instrumenten opgeleverd waarmee we weer naar buiten kunnen.

Doelen. In 2021 wil de vereniging:

36. Een nieuw **communicatieplan** opstellen, met vanwege de corona meer accent op online.
37. Nieuwe **flyers** maken voor ledenwerving onder drie doelgroepen (transitiekoplopers, netwerken, andere belangstellenden).
38. De **webteksten** herschrijven en de website verbeteren.
39. **Standmateriaal** verbeteren en stands bij evenementen bemensen.
40. **Opiniestukken** publiceren.
41. Het **SDG-Café** benutten voor ontmoeting tussen netwerken (tafelmarkt).
42. De **LinkedIn-groep** benutten.

Interne organisatie

De actieve kern van de vereniging is klein en heeft uitbreiding, zowel bestuurlijk als uitvoerend. Er is een kerngroep nodig die in deeltijd of voltijd inzetbaar is en daarvoor gecompenseerd kan worden. Er is een secretariaat nodig. Het is belangrijk om prominente wetenschappers aan de vereniging te verbinden.

Doelen. In 2021 wil de vereniging:

43. Het **bestuur** en de **RvT** op sterkte brengen en houden. Daarbij balans houden tussen burgers, bedrijven, voorzieningen, kennis en overheid.
44. Een **wetenschappelijke adviesraad** vormen.
45. Gaandeweg nieuwe **werkgroepen** vormen voor onderzoek, dienstverlening, communicatie, administratie en webtechniek. Studenten betrekken bij deze werkgroepen in samenwerking met o.a. WIJS.

Financiëel

De vereniging heeft al sinds de oprichting in 2013 grote moeite om rond te komen en om naast de bescheiden contributie-inkomsten aanvullende middelen aan te trekken. We passen niet in subsidieregelingen voor MKB en we zitten zowel bij de duurzaamheid als bij democratie buiten de subsidiabele projectsoorten. Ondertussen neemt de urgentie, de ambitie en de budgetbehoefte toe.

Doelen. In 2021 wil de vereniging:

46. Een nieuw rechtstreeks beroep doen op **provincies** om het werk van de vereniging te steunen.
47. Met inzet van adviseurs opnieuw een beroep doen op regionale, nationale en Europese **subsidies**.

48. Meer inzet op **activiteiten voor leden**, onder andere op sociaal contact en kennisdeling via workshops en webinars en het online SDG-Café.
49. Meer inzet op **betaalde dienstverlening** (pervoerderschap, kwartiermaken).
50. Het in 2020 ingestelde **interne ontwikkelfonds** openstellen voor actieve leden. Het fonds wordt aangevuld uit positief resultaat van projectbegeleiding en dienstverlening. Uit het fonds wordt voorinvestering in nieuwe projecten en diensten (uren en onkosten) gecompenseerd.
51. De **contributie** eenmalig verhogen om de achterstand in contributiefacturen in te lopen.
52. De financiële dienstverlening professionaliseren met een op te richten **stichting tafelgelden**.
53. De **ANBI**-status behouden.

Begroting. Zie separaat document (bijlage bij de agenda van de ALV van 18-2-2021).

Inkomsten	Begroting		Ontvangen	Prognose
800000 Contributie	15.000,00		0,00	0,00
800028 Donaties zonder factuur	0,00		0,00	0,00
800100 Bijdragen tafels uit contributie	0,00		0,00	0,00
800105 Bijdragen tafels uit andere inkomsten	0,00		0,00	0,00
800200 Bijdragen vanuit projecten	0,00		0,00	0,00
800300 Bijdragen kwartiermaken	0,00		0,00	0,00
800400 Sponsorbijdragen	0,00		0,00	0,00
800426 Subsidies niet btw-belastbaar	0,00		0,00	0,00
800428 Subsidies btw-belastbaar	0,00		0,00	0,00
800500 Inkomsten cursussen	0,00		250,00	0,00
800600 Inkomsten dienstverlening	5.000,00		780,00	0,00
800700 Retour van werkgroepen	0,00		0,00	0,00
800950 Overige inkomsten btw-belastbaar	0,00		0,00	0,00
Totaal	20.000,00		1.030,00	0,00
Uitgaven	Begroting	Budget	Uitgegeven	Prognose
420000 Reiskostendeclaraties	1.000,00	0,00	0,00	0,00
431500 Bestuurskosten	500,00	0,00	0,00	0,00
432000 Budget werkgroep Communicatie	2.250,00	0,00	0,00	0,00
441000 Huur locatie	500,00	0,00	0,00	0,00
442000 Kantoorbenodigdheden	100,00	0,00	0,00	0,00
443500 Financiële administratie	4.000,00	0,00	0,00	0,00
444000 Budget werkgroep Kwartiermakers	5.000,00	0,00	0,00	0,00
444300 Budget werkgroep Evenementen	500,00	0,00	0,00	0,00
444500 Budget werkgroep Tafelbegeleiders	0,00	0,00	0,00	0,00
444510 Kosten cursussen	0,00	0,00	0,00	0,00
444600 Budget werkgroep Ledenadministratie	0,00	0,00	0,00	0,00
444700 Budget werkgroep Vrijwilligers	0,00	0,00	0,00	0,00
445000 Coördinatiewerkzaamheden	0,00	0,00	0,00	0,00
445500 Kosten dienstverlening	0,00	0,00	0,00	0,00
446000 Bijdragen aan tafels	0,00	0,00	0,00	0,00
446500 Bijdragen aan projecten	2.500,00	0,00	0,00	0,00
447000 Budget werkgroep ICT	3.150,00	0,00	0,00	0,00
449000 Algemene overige kosten	250,00	0,00	0,00	0,00
451200 Bankkosten	250,00	0,00	32,97	0,00
Totaal	20.000,00	0,00	32,97	0,00
Resultaat	0,00	1.030,00	0,00	0,00

november 2020: presentatie sociaal leren vanuit Portugal voor de initiatiefgroep Vinkmobiel

Bijlage: Mobiliteitsprojecten in Groningen

Noorden Duurzaam is sinds 2014 actief in mobiliteitsprojecten. In 2016 waren we mede-aanstichter van het wijkinitiatief Vinkmobiel in de Groningse buitenwijk Vinkhuizen, samen met onder andere zorginstelling Lentis en buurtcentrum 't Vinkhuys. Onder de vlag van Vinkmobiel verzorgt de stichting WelMobiel sinds 2018 voor eigen rekening en risico een vervoersdienst met elektrische voertuigen en vrijwillige chauffeurs. Met financiële steun van de initiatiefgroep is een zelfstandig seniorenplatform tot stand gekomen. Dat platform participeert nu als doelgroepvertegenwoordiger in de initiatiefgroep. De chauffeurs krijgen door hun inzet via een participatiebaan of basisbaan een kans om weer deel te nemen aan de arbeidsmarkt. De gebruikers van de vervoersdienst zijn erg tevreden en krijgen meer zelfregie, waardoor de vervoersdienst een effectieve bijdrage is aan het voorkomen van sociaal isolement.

Het samenwerkingsverband rond de vervoersdienst is na een aanloopfase gestabiliseerd in een driehoek die bestaat uit a) een wijkgebonden initiatiefgroep die contact onderhoudt met de gemeente, communicatie doet en middelen werft, b) een procesbegeleider en penvoerder (Noorden Duurzaam) en c) externe bedrijfsvoering (WelMobiel). Noorden Duurzaam en WelMobiel zijn lid van de initiatiefgroep. Dit driehoeksmodel blijkt vele voordelen te hebben: het verlaagt de initiatiefdrempel voor de wijk, professionaliseert het proces, beperkt het financieel risico voor de initiatiefnemers, stelt in staat om zelforganisatie van doelgroepen te ondersteunen, maakt overheidssteun eenvoudiger, ontlast de bedrijfsvoering van politiek handwerk. Onderzoek door het programma R-LINK (o.a. UvA, WUR en RuG) laat zien dat het driehoeksmodel bijdraagt aan sociaal leren.

Dit succesvolle project is ook bij andere wijken opgevalen en in 2020 is in Lewenborg de Loodsmobiel gaan rijden en in de wijk Beijum de Heerdmobiel. In tegenstelling tot het WMO vervoer kent deze vorm van fijnmazig wijkvervoer geen lange wacht- en rijtijden. Het is een laagdrempelige algemene voorziening voor privé vervoer. Vervoerskosten in de wijk € 1,00 per rit en naar de aangrenzende wijken € 1,75. In de wijken wordt gewerkt met een Initiatiefgroep voor en door de buurt als koppelpunt tussen alle betrokkenen.

Door de lage ritopbrengsten kan deze vervoersdienst alleen kostendekkend draaien als de gemeente Groningen subsidie verstrekt en daarnaast geld wordt "opgehaald" bij sponsors en fondsen. Dit punt vraagt permanente aandacht en een goed relatiebeheer. Gelukkig hebben de wijken Vinkhuizen, Lewenborg en Beijum voor 2021 de door ons gevraagde subsidie gemeentelijke subsidie ontvangen. Hiervoor is regelmatig overleg geweest met de beleidsmensen van het WMO vervoer en het Openbaarvervoer (bussen). Deze vorm van vervoer wordt opgezet vanuit de initiatieven van de wijkbewoners in samenwerking met zorginstellingen, winkeliersverenigingen, woningcorporaties en de MFC's, wijkraden en groepen vrijwilligers en is vele malen goedkoper als het bestaande WMO vervoer en Openbaarvervoer. De besparing die de gemeente hiermee kan realiseren kan worden gebruikt om het fijnmazig wijkvervoer in de hele gemeente volledig of gedeeltelijk te financieren. Een door betrokken beleidsmensen opgestelde memo is daarom ook besproken met de drie betrokken wethouders. Ook zij waren enthousiast over het inzetten van fijnmazig wijkvervoer in alle Groningse wijken. In dit jaar zullen deze plannen verder worden uitgewerkt. Wij moeten voor de financiering in 2022 opnieuw subsidie aanvragen. Ook kan het fijnmazig wijkvervoer worden ingezet voor het vervoer naar de OV-hubs.

Hierop anticiperen wij door reeds met diverse wijken in gesprek te gaan. Zo hebben wij al intensief contact gehad met de wijken Corpus den Hoorn en de Wijert. Verder hebben we de eerste oriënterende gesprekken gevoerd met de wijken Oosterpark, Korrewegwijk en de Hoogte. Ook met de wijken Paddepoel en Hoogkerk onderhouden wij contacten. Tot slot zal in samenwerking met de Stichting Welmobiel de mogelijke overstap naar de inzet van elektrische auto's nader worden onderzocht. Een belangrijk voordeel is dat deze auto's een veel grotere actieradius hebben, waardoor de inzet van een back-up niet nodig is. Hierdoor zullen de vervoerskosten lager uitkomen als bij de inzet van de golfkarretjes.